

บทที่ 1

บทนำ

ในบทนี้จะได้กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย รายละเอียดของแต่ละหัวข้อ จะได้กล่าวตามลำดับต่อไป

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศ สิ่งที่เราควรคำนึงมากที่สุดคือการพัฒนากำลังคน การให้การศึกษาเป็นการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อาจกล่าวได้ว่าการศึกษามีคุณประโยชน์มหาศาลในการพัฒนา เนื่องจากสามารถเตรียมสภาพเงื่อนไขประการหนึ่งที่สำคัญสำหรับการพัฒนาโดยสร้างให้สมาชิกของสังคมเกิดความตระหนักในสภาพและปัญหาของชุมชน สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้สามารถพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ไม่ว่าจะ เป็นทักษะทางสังคม หรือทางการอาชีพอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา (ชนิตา รัชพลเมือง 2527 : 2)

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิทยาการ ทั้งในแง่ระบบการศึกษาและหลักสูตร จึงได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น จนกระทั่งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 โดยกำหนดระบบโรงเรียนเป็น 6 : 3 : 3 คือ ระดับประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 การจัดทำหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัศึกษานั้น ได้มีการดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนการศึกษา พุทธศักราช 2520 และได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นที่ปรับปรุงใหม่ในปีการศึกษา 2521 ส่วนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายอัน

เป็นฉบับต่อเนื่องจากหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 นั้น ได้ประกาศใช้ในปีพุทธศักราช 2524

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 มีความมุ่งหมายให้โรงเรียนจัดระบบการสอนตามหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาสามัญ และวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของแต่ละบุคคล แต่ผู้เรียนจะสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษามากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ สิ่งสำคัญที่ขาดเสียไม่ได้คือ กระบวนการแนะแนว เพราะการแนะแนวนั้นมุ่งที่จะพัฒนาคนให้สมบูรณ์ตามเจตน์จำนองของแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษา แผนนโยบายของรัฐในการจัดการศึกษา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (คู่มือการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2524 : บทนำ) การแนะแนวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควบคู่ไปกับหลักสูตรใหม่ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับ กับกระบวนการแนะแนวมีจุดหมายสูงสุดร่วมกันคือ การพัฒนาเยาวชน ในด้านวิชาการ วิชาชีพ และบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ ตามที่ศาสตราจารย์ คุณคงเคื่อน พิศาลบุตร ได้ให้ความหมายของการแนะแนวที่สอดคล้องกับหลักสูตรไว้ว่า "...การแนะแนวคือ กระบวนการที่จะช่วยให้นักเรียนรู้อะไรของทางที่จะใช้ความสามารถของตนที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคมให้มากที่สุด และรู้จักเลือกหรือตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างฉลาดมีเหตุผล และถูกต้อง นอกจากนั้นการแนะแนวยังช่วยให้นักเรียนได้รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม รู้จักปรับตัวให้เข้าด้กับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข" (คงเคื่อน พิศาลบุตร อ้างถึงในคู่มือการแนะแนวตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 : 4) นอกจากนี้ อาจารย์พะยอม แก้วกำเนิด ยังได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการแนะแนวไว้ว่า "โดยทั่วไปแล้วงานแนะแนวดูเหมือนจะไม่มีมีความสำคัญมากเท่ากับงานทางด้านวิชาการหรือการบริหาร แต่ตามความเป็นจริงแล้ว งานแนะแนวมีความสำคัญและจำเป็นยิ่งของโรงเรียน เพราะงานแนะแนวสามารถช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองได้อย่างถูกต้องที่สุด นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนผู้ใช้บริการแนะแนวรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง รู้จักแก้ปัญหาและอื่น ๆ อีกหลายประการ และที่สำคัญมากก็คือ งานแนะแนวช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมในอาชีพ ค่านิยม

ในทางการศึกษา ตลอดจนคำนึงในการดำรงชีวิตของนักเรียนอีกด้วย" (พะยอม แก้วกำเนิด อ้างถึงใน คู่มืองานแนะแนวในโรงเรียนที่โชติหลักสูตรกว้าง 2518 : 17)

งานแนะแนวในระดับมัธยมศึกษามีความสำคัญและจำเป็นมาก จากที่พะยอม แก้วกำเนิด (อ้างแล้ว) ได้ให้ความเห็นว่า "...นักเรียนมัศึกษานั้นเป็นเด็กที่อยู่ในวัยรุ่น (12 - 19 ปี) ซึ่งเราทราบกันคืออยู่แล้วว่า นักเรียนในวัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มากจนเด็กปรับตัวไม่ทัน นอกจากนี้สิ่งที่เราน่าจะสนใจอีกประการหนึ่งคือ เด็กวัยนี้ เริ่มจับกลุ่มกันเป็นกลุ่ม เพื่อนมีความสำคัญมากที่สุดต่อเด็ก สิ่งที่เราคควรที่จะสังเกตอย่าง หนึ่งก็คือ เด็กอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป จะเริ่มฉายแสงแสดงความสามารถพิเศษส่วนตัวออกมาแล้ว..." ปัญหาที่เกิดขึ้นในค่านตัวนักเรียนนั้น สวัสดิ์ สุวรรณอักษร ได้กล่าวไว้ สอดคล้องกันว่า "...มีปัญหามากมายค่าน คือ ค่านการเรียน เช่น เรียนช้า เรียนไม่ทัน เพื่อน เรียนอ่อนมาก หนีโรงเรียน ซากเรียนบ่อย เบื่อเรียน ไม่ทราบว่าตนเองมีความถนัดและความสนใจในเรื่องใด มีปัญหาในการตัดสินใจเลือกแผนการเรียน ไม่กล้าติดต่อกับสถาบันที่ตนสนใจ ฯลฯ ค่านความประพฤติ เช่น ไม่มีระเบียบวินัย ชอบหาเรื่องผู้อื่น ก้าวร้าวเถรและชอบดักขโมย ฯลฯ ค่านเศรษฐกิจ เช่น ยากจน ซากอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และอุปกรณ์การเรียน ไม่ยอมรับสภาพความยากจนซักสนของตนเอง บางคนต้องช่วยทำงานหาเงินให้ครอบครัว จึงไม่มีเวลาเอาใจใส่ในการเรียน ฯลฯ ในค่านส่วนตัว เช่น ปัญหาเด็กแบ่งแยกกลุ่มพุทธ-อิสลาม พ่อแม่ทะเลาะหรือแยกทางกัน มีปัญหาสุขภาพ เพราะเป็นกามโรค ติดบุหรี่ ยาเสพติด ฯลฯ" (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร อ้างถึงใน วารสารแนะแนว ปีที่ 20 ฉบับที่ 103 กุมภาพันธ์ - มีนาคม : 24)

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองขนาดใหญ่ที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ จากความเป็นเมืองหลวงและเมืองสำคัญของประเทศ พิจารณาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และการเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม เป็นเหตุให้เยาวชนจากจังหวัดต่าง ๆ พากันนิยมเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครทุกระดับการศึกษา การย้ายถิ่นเพื่อศึกษาต่อในสิ่งแวดล้อมที่ต่างไปจากเดิม บางครั้งอาจเกิดปัญหาในค่านการปรับตัวของเยาวชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งกำลังอยู่ในระยะวัยรุ่น มีความเปลี่ยนแปลงทั้งทาง

ร่างกายและจิตใจ การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในอันที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจ เลือกแนวทางของตนเองในอนาคตได้ตรงกับความถนัด ความสามารถ และความต้องการ เพื่อที่จะเป็นกำลังสำคัญที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

จากความสำเร็จในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงความจำเป็นและประโยชน์ที่นักเรียนจะพึงได้รับจากการจัดบริการแนะแนว เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนชีวิตในอนาคตอย่างถูกต้องและเหมาะสม พิจารณาจากปัญหาที่ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร ได้กล่าวไว้ว่า "คุณภาพชีวิตของเยาวชนไทยในปัจจุบัน ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทุกด้านอย่างจริงจัง เพราะเยาวชนไทยโดยเฉพาะนักเรียนในระบบโรงเรียน ส่วนใหญ่ยังมีปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาการเลือกแผนการเรียน การเรียนอ่อน เรียนซ้ำ การหนีเรียน การไม่รู้จักราคคุณค่าของงานอาชีพ ไม่มีกิจนิสัยและเจตคติที่ดีต่อสัมมาชีพ ไม่รักและไม่สนใจที่จะทำงาน ไม่รู้จักโลกกว้างทางการศึกษาและอาชีพ ไม่รู้จักปรับตนเชิงสร้างสรรค์ในสังคมและชีวิตครอบครัว ไม่รู้จักปรับตนให้เหมาะสมกับเพศและวัยของตน" (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร อ้างถึงใน วารสารแนะแนว ปีที่ 20 ฉบับที่ 104 เมษายน - พฤษภาคม 2529 : 43) จึงมีความเห็นว่าควรจะได้มีการศึกษาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะได้ทราบสภาพ ปัญหา และอุปสรรคของการจัดบริการแนะแนว ซึ่งผลจากการวิจัยจะได้เป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

2. ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนว 5 บริการ ได้แก่

1. บริการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กนักเรียน
2. บริการสนเทศ
3. บริการให้คำปรึกษา
4. บริการจัดวางตัวบุคคล
5. บริการติดตามผล

3. ขอบเขตของประชากร การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากประชากร 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้บริหาร ประกอบด้วย อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ
2. กลุ่มผู้ช่วยผู้บริหาร ประกอบด้วย ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายบริการที่รับผิดชอบงานบริการแนะแนว
3. กลุ่มหัวหน้าฝ่ายแนะแนว
4. กลุ่มอาจารย์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดบริการแนะแนว หมายถึง การบริหารงานบริการแนะแนว 5 บริการ ซึ่งได้แก่ บริการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กนักเรียน บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล ซึ่งจัดโดยสถานศึกษาเพื่อช่วยผู้เรียนให้รู้จักตนเอง สามารถปรับปรุงตนเองและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้มีพัฒนาในขั้นที่ตนเองต้องการ โดยมีขั้นตอนในการจัดการ คือ การวางแผน การจัดระบบงาน การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุม

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น (ม.1 - ม.3) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) สังกัดกรม
สามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

ผู้บริหาร หมายถึง อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการโรงเรียนที่ทำหน้าที่บริหาร
โรงเรียน

ผู้ช่วยผู้บริหาร หมายถึง ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือ
ฝ่ายบริการที่รับผิดชอบงานบริการแนะแนว

หัวหน้าฝ่ายแนะแนว หมายถึง ครู-อาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบใน
หน้าที่หัวหน้าฝ่าย หรือหัวหน้างานบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ที่เป็นอาจารย์แนะแนว หรือครู-อาจารย์ที่ได้รับ
มอบหมายให้ทำหน้าที่อาจารย์แนะแนว

ประโยชน์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. จะได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน
มัธยมศึกษา พร้อมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน
2. ได้แนวทางในการปรับปรุงแก้ไข การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่จะศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย บุคลากรใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่
ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 103 คน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการหรือบริการ จำนวน 103 คน
หัวหน้าฝ่ายแนะแนว จำนวน 103 คน และอาจารย์ที่เป็นอาจารย์แนะแนว จำนวน
187 คน ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 496 คน

2. ขั้นตอนในการวิจัย ผู้วิจัยทำการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- 2.1 ศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี การบริหาร
เกี่ยวกับบริการแนะแนว 5 บริการ
- 2.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือ
- 2.3 สร้างเครื่องมือ ตรวจสอบ แก้ไข
- 2.4 เก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.5 วิเคราะห์ข้อมูล สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ
- 2.6 รายงานผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง การจัดบริการแนะแนว กระบวนการบริหาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

บรรณานุกรม แสดงรายการเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าในการวิจัย

ภาคผนวก ประกอบด้วย หนังสือติดต่อบรรณานุกรม แบบสอบถาม และระเบียบต่าง ๆ ที่จำเป็น